

קטע מתוך מאמר

אמהות ולאומיות: קולן של נשים אמניות בשיח השכול וההנצחה.

יעל גילעת- המכללה האקדמית אורנים

סדרה זו מביאה אותנו לעבודתן של דרורה דומיני, פסלת ופראנס לבה-נדב, צלמת כל מקום-נוף ישראלי עם אנדרטה (תערוכה ב1997, ספר 2002). פגישתן בגן המשותף לבנותיהן הולידה שיחות ולבסוף מסע בין שנתיים בו צולמו יותר ממאה שמונים אנדרטאות. במסען פיתחו מבט חלופי לאתוס הצבאי המצוואיסטי. הן לא הציעו בניית אנדרטאות "אחרות" אלא פירוק המבט המכונן את אתרי הזיכרון מתוך ההקשר הגברי. המבט האימהי התפתח רק בדיעבד, בבנייתו של מודוס ראייה בלתי הראוי, קשור בטבורו לחיים ולא למיתוס הגבורה. נושא האנדרטאות היה נוכח בעבודותיה של דומיני בין השנים 1990-2000. (ויגודר 2002). כנגד התפיסת הפיסול הישראלי האנדרטאי ההרואי, הנוסק לגובה, הציעה דומיני פסלים בדימוי גיגיות רחצה כחולות שהוצבו על הרצפה. הצופה חייב לכרוע, כאם הרוחצת את ילדה, כדי לגלות את הפסלונים הקטנים דמוי מגדלי מים, שהפכו זה מכבר לאיקונת זיכרון להתיישבות הציונית. למתח בין הגברי לנשי מצטרף האימהי. הצילומים של השתיים תרים אחר המבט הלא רשמי, המאפשר לפרטי להתקיים בנוף שהולאם. נופי הזיכרון נחווים מהדרך, מהשוליים, מה הצדדים, מאחור. המבט האנטי קלישאי, מנתק את אנדרטא מהטקס וכותב לה טקסט נוסף. שתי אמהות אמניות מתמודדות עם הטקסטים הרשמיים המוצעים לילדיהן ומגיבות.